

MILAN JELÍNEK A JEHO FOND VE SBÍRCE MORAVSKÉHO ZEMSKÉHO MUZEA

MILAN JELÍNEK ET SES FONDS DANS LES COLLECTIONS DU MUSÉE DE MORAVIE

PETRA PICHLOVÁ

MZM – Centrum kulturně-politických dějin 20. století

ABSTRACT:

The article presents the most significant moments of the life and scholarly work of the linguist and dissident activist Milan Jelínek, based on original documents from the collection of the Moravian Museum. The text deals with the development of Jelínek's personality related to his experience with forced labour during World War II, activities within the resistance and subsequent imprisonment by the Nazis. Further, the article reflects his university studies, lectureships in Greifswald and at the Sorbonne as well as his career in Brno, such as holding the university posts of vice-rector and dean, pedagogical work at the faculty of arts and involuntary transition from the university to the Academy of Sciences. It also focuses on the unofficial activities of Milan Jelínek and his wife Jana, particularly their organization of samizdat publishing and distribution as well as underground "home seminars" held by French philosophers. Jelínek's life and work after the revolution in November 1989, including his rectorship at the Masaryk University, is also described.

KEY WORDS: Milan Jelínek, Czech resistance in WW2, linguistics, Czech studies, stylistics, Federation of Scientific Employees, Czech Academy of Sciences, unofficial activities, samizdat, underground home seminars, French philosophy, rector, Masaryk University.

ÚVOD

Fond Milana Jelínka patří v podsbírcce Centra kulturně-politických dějin 20. století Moravského zemského muzea (dále CKD MZM) k živoucím, stále doplňovaným celkům. První část darovala muzeu paní Jana Jelínková v květnu 2015. V září 2017 byl celek doplněn dalším menším darem a na začátku tohoto roku přibýly nové materiály. Stále se tak skládají střípky do mozaiky mnohovrstevnaté tvůrčí osobnosti Milana Jelínka. Pracovitost, svědomitost a pečlivost tohoto brněnského jazykovědce, rektora Masarykovy univerzity, bojovníka za pravdu a tvůrčí svobodu nepřestává fascinovat. Milan Jelínek by letos v červnu oslavil své 95. narozeniny. Po celou svoji dlouhou životní cestu byl velmi činný – vedle odborné jazykovědné práce se věnoval rovněž práci organizační, ať už v oblasti politiky, kultury, literatury či vzdělávání. Byl oblíbeným a vyhledávaným pedagogem, mezinárodně uznávaným vědcem. Všechny tyto tvůrčí oblasti dokumentují materiály uložené ve sbírce Moravského zemského muzea. Tato práce se pokusí jednotlivé složky fondu představit a zároveň je zasadit do časových sousledností životní a profesní dráhy Milana Jelínka.

TOTÁLNÍ NASAZENÍ, ODBOJOVÁ ČINNOST

Milan Jelínek se narodil 22. června 1923 v Brně. Dětství strávil v dvojazyčných (česko-německých) Černovicích. Studoval na Prvním reálném gymnáziu na Starém Brně, velký vliv na něj měl učitel matematiky Konstantin Hladký. Maturoval v roce 1942, v témže roce z národnostních důvodů odmítl stipendijní nabídku ke studiu medicíny v Mnichově, byť po tomto studiu vždy toužil.¹ Byl totálně nasazen v Rakousku v továrně na letecké motory

Flugmotorenwerke ve Wiener Neudorfu, kde zastával práci úředníka – evidoval nové stránky a připravoval jim ubytování. Pro Milana Jelínka osobně představovalo totální nasazení především intenzivní jazykovou zkušenost, podnítilo jej ke studiu či k prohlubování dosavadních znalostí několika cizích jazyků (srbochorvatštiny, francouzštiny, italštiny).

Na popud Konstantina Hladkého, který založil odbojovou skupinu Lípa, začal také Jelínek roku 1943 v odbojové činnosti vypomáhat. Jeho úkolem se stalo založení odbojové skupiny ve Wiener Neudorfu a její připojení ke skupinám na jižní Moravě. Bylo potřeba také vytvořit podpůrné skupiny z Čechů pracujících ve Vídni a Dolních Rakousích. Tyto skupiny měly podniknout sabotážní akce na železnicích a na hlavních komunikacích. (JELÍNEK 2018, 23) Na počátku května roku 1944 byl gestapem ve Vídni zatčen a postupně vězněn v Kounicových kolejích v Brně a následně ve Vratislavi. Na konci ledna 1945 absolvoval transport z Vratislavi přes Drážďany do Waldheimu, Plavna a Reichenbachu, kde se v květnu dočkal osvobození. Mezi nejcennější archivní materiály uložené ve fondu Milana Jelínka v podsírbce CKD MZM patří deníkové záznamy z doby totálního nasazení a zatčení (první zápis je datován Velikonocemi 1944, poslední zápis 27. květnem 1945) a korespondence z vězení. Pro deníkové zápisky je charakteristická zkratka, přerývanost, důraz na dynamičnost dění. Zároveň si Jelínek všímá detailů. Intenzita zaznamenané mezní životní zkušenosti tak vyvstává v plné plasticitě: „Pátek 2/6 44. Ráno hned po snídani na fakultu – opět do komory 6 – odveden mladým člověkem – zvířetem, ježka – na 207 – proč jsme na gestapě – patrně pro podezření z cesty přes hranici – první rána pěstí – další bití, když nechci říci – síla, odpor – budu mlčet – mám si to rozmyslet – gestapák s inteligentní tváří, havraní vlasy – opouští místnost před bitím – nacionále – tupení naší rodiny, že neznám otcovu adresu – nadávky – příslušník Sokola – ano od 1933 – bití – znám rusky – ne – bití – pěstmi do obličej, prsou, kopance – odpor roste – na stole korespondence od děvčete – nepřiznám-li, zatknou matku, otce, děvče – nepřiznávám – otecké domlouvání intelig. gestapáka – nepřiznávám – popis kanceláře – prozatím ven – zábava o háček na jméno sadistic. gestapáka – přísahám smrt všem renegátům – zrcadlo – sám sebe nepoznávám – opět volán – bití – čtou mně protokol Hladkého, vše souhlasí – probůh – bojuji, ale stále zapírám – oběd na gestapě, co nevím – hrozný duševní stav – zabít se, zabít – odpoledne na 208 – nepřiznávám – bití, kopance, dřepy – chtějí na mne vídeňské členy – 3hodinový výslech po dobrém i zlém (bití holí) – nepřiznám – nevidím na oko, v pravém uchu hučení, krev v ústech. Nejhorší večer ve vězení, nejím, klepání, bojuji, budu-li vzdorovat, zmrzačí mne, nepodám se, nespím, mám horečku.“²

Po válce byl za svou statečnost oceněn medailí NRA, kterou udělila Rada velitelů ilegální vojenské organizace 1939–1945 Národní revoluční armády, a v roce 1951 mu byl za účast v druhém národním odboji udělen pamětní odznak Za věrnost 1939–1945.

STUDIA - POČÁTEK AKADEMICKÉ DRÁHY

Na podzim roku 1945 nastoupil Milan Jelínek na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně ke studiu češtiny, ruštiny a srbochorvatštiny. Zaměřil se zejména na češtinu, odborně jej formovali profesori Bohuslav Havránek, František Trávníček a Adolf Kellner. Z dob vysokoškolských studií se ve fondu Milana Jelínka uchovaly záznamy přednášek profesorů Franka Wollmana a Adolfa Kellnera. Jedná se o přednášky Franka Wollmana z předmětů *Vývoj slovanské soudržnosti*, *Mezislovanská slovesnost*, *proseminář* a *seminář Ruské byliny* a přednášky literárněvědné, zejména *Metodologie literární vědy*, které si Jelínek pečlivě přepisoval na psacím stroji. Z přednášek Adolfa Kellnera si přepsal a uchoval poznámky z předmětů *České časování*, *Úvod do slovanské jazykovědy* a *Ruská nářečí*. Všechny přednášky byly předneseny v průběhu letních a zimních semestrů let 1945–1948.

V době vysokoškolských studií žil Jelínek také bohatým kulturním životem. Svědčí o tom programy brněnských divadel, jež si schovával od roku 1945. K programům často připojoval své vlastní poznámky, reflexe dané divadelní hry či opery. Ke hře *Vesnice žen*

Obr. 1. Pamětní odznak Druhého národního odboje udělený Milanu Jelínkovi v roce 1951.

Fig. 1. Insigne commémoratif de la Deuxième résistance nationale décerné à Milan Jelínek en 1951.

Alfréda Radoka, kterou uváděli v období 1945–46 na pódiu Mahenovy činohry v režii Vladimíra Vozáka, si například poznamenal: „Hra více než podprůměrná, urážející svou naivností vzdělaného diváka, kazící nechutnými scénami jeho vkus a bídnou komposicí jeho smysl pro harmonii kolektivu. Kus se nehodí na jeviště ‚Národního divadla‘.“³ O jeho širokém kulturním a literárním rozhledu svědčí také čtenářské deníky, rovněž uložené ve sbírce MZM. Poznámky k přečteným knihám (jejich obsah i osobní dojmy) si zapisoval již během středoškolských studií, pokračoval v nich i v letech následujících. Dříve samozřejmostí, dnes více méně zajímavostí je, že cizojazyčnou literaturu nejen četl téměř zásadně v originále, ale i své vlastní zápisky psal jazykem autora (šlo zejména o ruské autory).

Pro studium však neměl dostatek finančních prostředků, a tak po ukončení třetího ročníku v roce 1948 nastoupil jako suplující profesor na Reálné gymnázium v Holešově. Studium dokončil při zaměstnání, a to diplomovou prací *Styl brněnských románů Rudolfa Těsnohlídka*. Dílu Rudolfa Těsnohlídka se Milan Jelínek věnoval také ve své doktorské práci pojmenované *Slohotvorné prostředky Rudolfa Těsnohlídka v románech z brněnského prostředí*, již dokončil v roce 1949. Ani v pozdějších letech neupustil od zájmu o Těsnohlídkovo literární dílo. Na konci 50. let se účastnil vydávání literárních textů, většinou ve dvojici s některým literárním vědcem či stylistikem. (JELÍNEK 2018, 131) Prvním takovým textem byly Hálkovy *Povídky*, na jejichž edici spolupracoval Milan Jelínek s literárním historikem Dušanem Jeřábkem. V roce 1958 se společně s Janem Chloupkem podílel na vydání dvou děl Rudolfa Těsnohlídka – *Kolonia Kutejsík* a *Liška Bystrouška*. Dokladem Jelínkovy ediční práce jsou strojopisy edičních poznámek a doslovů k těmto titulům uchované ve sbírce MZM.

V letech 1949–1950 působil na Filozofické fakultě jako asistent, následovala redaktorská činnost v nakladatelství Svoboda-Rovnost⁴ a v letech 1951–1953 vojna. Z ní se Milan Jelínek vrátil k jazykovědě. Nikoliv však na Filozofickou fakultu, ale do Československé akademie věd, kde působil v Ústavu pro jazyk český. Rozvíjel bohatou publikační činnost,

věnoval se zejména syntaxi a stylistice. Ve stylistice se zaměřil na novinářský styl, a tak roku 1957 mohla vyjít jeho publikace *O jazyku a stylu novin*. V této době začal také s popularizací českého jazyka. Jazykové sloupky otiskoval Jelínek po několik desítek let, dohromady jich v různých periodících (například v *Lidových novinách*, *Rovnosti* nebo v časopise *Universitas*) vyšlo více než 630. Dnes tvoří jejich rukopisy a strojopisy nezanedbatelnou část fondu Milana Jelínka. Zahrnují celkem čtyři archivní kartony ve velkém časovém rozpětí od prvních článků otisknutých v roce 1956 až po články nejnovější z 90. let, a to v rubrikách nazvaných Jazykové okénko, Jazykové zrcátko, Jazykový sloupek či Jazykové zákam-pí.⁵ Prvním článkem, který otevírá rubriku Jazykové okénko v *Rovnosti*, je článek s názvem *Přinešen, nebo přinesen?*. Otištěn byl 14. října 1956 a Milan Jelínek novou rubriku představuje následovně: „Pracovníci brněnské pobočky Ústavu pro jazyk český ČSAV otvírají v *Rovnosti* Jazykové okénko, aby sloužili naší veřejnosti ve věcech jazykové správnosti. Budou v každé nedělní příloze otiskovat příspěvky k otázkám pravopisu, mluvnice a slovní zásoby, a to především podle přání čtenářů *Rovnosti* a podle nejčastějších dotazů, které docházejí do brněnské jazykové poradny. Mimoto budou upozorňovat na chyby, které se častěji vyskytují v různých nápisech, vyhláškách, reklamách apod. Budou-li se tazatelé zajímat i o původ slov, zařadí pracovníci Ústavu pro jazyk český i tyto otázky do thematického plánu Jazykového okénka.“⁶ Z množství archivního materiálu s touto popularizační tematikou je patrné, že tato oblast Milana Jelínka zajímala a důkladně se jí věnoval. V pozdějších letech to byla také jedna z mála oblastí, v níž mu bylo povoleno publikačně působit. A ještě později – v letech, kdy mu bylo zcela zakázáno publikovat – otiskoval články alespoň pod krycími jmény svých kolegů, zejména Jana Balhara a Oldřicha Ševčíka. Samostatný archivní karton představují články, v nichž se věnuje etymologii nejčastějších českých příjmení. Články vycházely v 90. letech na stránkách novin *Mladá fronta Dnes*.

Nepřestala jej však přitahovat pedagogická činnost, a proto již roku 1958 přešel z Akademie věd na Filozofickou fakultu, kde působil do roku 1960 jako odborný asistent. Za úkol dostal zejména vybudovat přednášku o teorii stylu a připravit podrobné dějiny spisovného jazyka od období osvícenství po současnost. (JELÍNEK 2018, 128) Sylaby a osnovy těchto přednášek (i mnoha pozdějších věnovaných zejména stylistice, syntaxi, teorii jazyka, problematice jazykového purismu a řečnictví) jsou uloženy ve fondu Milana Jelínka. Současně se vědecky věnoval synchronní a diachronní (zejména obrozené) syntaxi. Habilitoval se spisem o dějových substantivech *Dějová substance v dnešní spisovné češtině*. V této době zastával také důležité akademické funkce – v letech 1960–1961 působil jako proděkan na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity pro pedagogické záležitosti, zasedal ve vědecké radě Filozofické fakulty i ve vědecké radě univerzitní.

GREIFSWALD A NÁSLEDNÁ AKADEMICKÁ DRÁHA NA BRNĚNSKÉ FILOZOFICKÉ FAKULTĚ

V září roku 1961 nastoupil Milan Jelínek jako hostující docent češtiny na Univerzitu Ernsta Moritze Arndta v Greifswaldu.⁷ Podobně jako Dušan Jeřábek, který se v předchozím akademickém roce věnoval na této univerzitě zejména české literatuře a vývoji spisovné češtiny v 19. století, také Milan Jelínek se ve svých přednáškách zaměřil na vývoj spisovné češtiny v 19. a 20. století a na českou literaturu stejného období. (JELÍNEK 2018, 134) Jak dokládají archivní materiály (Jelínkovy rukopisy přednášek)⁸, ve svých literárních přednáškách a seminářích se věnoval také rozborům konkrétních literárních textů, například *Osudů dobrého vojáka Švejka* od Jaroslava Haška. Pro pokročilejší studenty si připravil rozbor y děl soudobé české prózy (díla Václava Řezáče a Jana Otčenáška) a na nich dokumentoval „principy strukturalistického stylistického rozboru“.⁹ (JELÍNEK 2018, 134)

Po návratu na brněnskou filozofickou fakultu spočívalo těžiště jeho přednáškové činnosti ve stylistice. Svou pozornost zaměřil hlavně na styly funkční a individuální. V podsbírce CKD MZM jsou uloženy zejména odborné články, které Jelínek publikoval v bohe-

mystických periodikách, a stylistické přednášky.⁹ Rukopisy, strojopisy a otištěné separáty se stylistickou tematikou zahrnují celkem sedm archivních kartonů.

V první polovině 60. let zastával opět důležité posty akademické. V roce 1962 se stal děkanem brněnské filozofické fakulty. Dohlížel zejména na pravidelnou výuku akademiků a na výsledky jejich odborné publikační činnosti.¹⁰ Ze svého postu děkana se musel vyjadřovat k aktuální politické situaci a reflektoval také svůj vlastní postoj ke komunistické straně. Milan Jelínek vstoupil do komunistické strany v roce 1946, vstup podnítilo jednak jeho socialistické smýšlení, které si uchoval po celý svůj život, jednak vězeňské zkušenosti z dob druhé světové války. Brzy však začal chápat, že se vedení strany ubírá směrem, s nímž nedokázal souhlasit. Uvědomil si to zejména během 50. let, kdy se i na půdě filozofické fakulty odehrávaly diskuze vedené mladými filozofy a sociology (zejména Jaroslavem Šabatou a Vladimírem Blažkem). (JELÍNEK 2018, 130) Další vystřízlivění nastalo během jeho pedagogického působení v Greifswaldu a následně při vyřizování formalit před lektorem na pařížské Sorbonně. V této souvislosti musel čelit nátlaku tajné policie, aby byl jeho pobyt ve Francii vykoupen informačními službami pro české velvyslanectví v Paříži. Milan Jelínek tomuto nátlaku soustavně odolával, až nabídku kategoricky odmítl. Díky této skutečnosti se jeho odjezd do Paříže uskutečnil až o rok později. Jako lektor češtiny nastoupil na pařížskou Sorbonnu v letním semestru roku 1965.

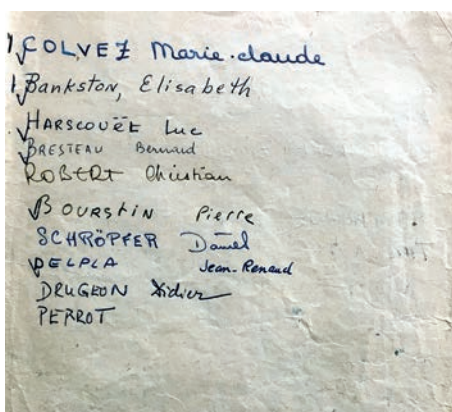
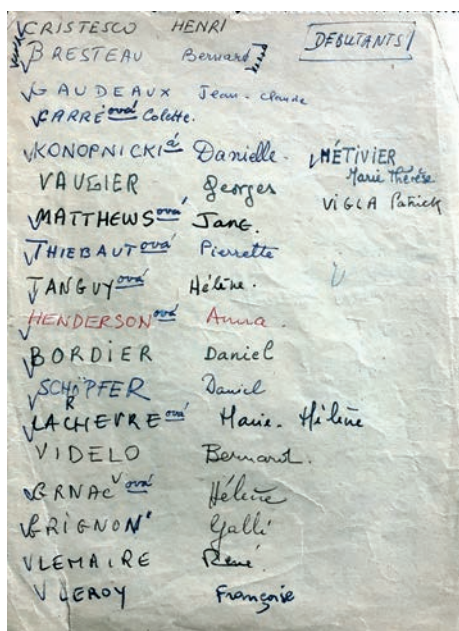
SORBONNA

Milan Jelínek byl na Sorbonně v úzkém pracovním (a později i přátelském) kontaktu s ředitelem Slovanského semináře Henri Granjardem, který se ve své akademické dráze věnoval zejména ruské a české literatuře.¹¹ S ohledem na Granjardovo literárněhistorické zaměření také Milan Jelínek otevřel kurz novodobé české literatury. Ve svých přednáškách a seminářích se věnoval například dílu Ivana Olbrachta, Karla Čapka, Marie Majerové či

Obr. 2. Milan Jelínek v době svého lektorského působení v Paříži v akademickém roce 1965/1966.

Fig. 2. Milan Jelínek pendant de son séjour à Paris au cours de l'année académique 1965/1966.

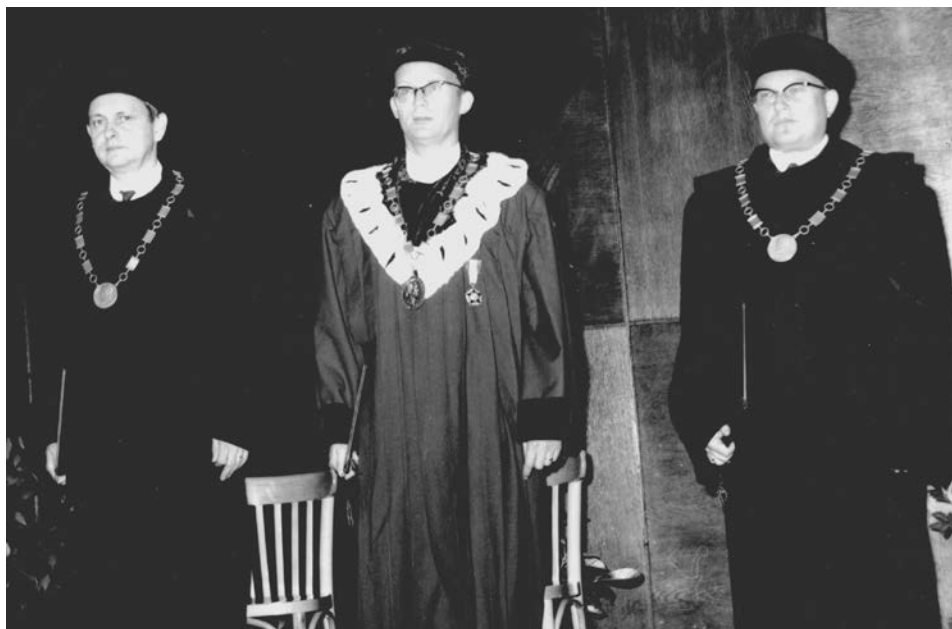
Obr. 3. Prezenční listina z kurzu češtiny pro začátečníky, který vyučoval Milan Jelínek na pařížské Sorbonně v akademickém roce 1965/1966.

Fig. 3. Document de présentation des cours de tchèque pour débutants donnés par Milan Jelínek à la Sorbonne au cours de l'année académique 1965/1966.

Julia Fučíka. Vedle literárních přednášek otevíral samozřejmě také bohemistická témata jazykovědná. Ve sbírce MZM jsou uloženy například rukopisy přednášek z historické mluvnice češtiny a kurzů češtiny pro začátečníky. Jako součást přednášek kurzů češtiny na pařížské Sorbonně se zachovala také prezenční listina účastníků kurzu, což je jistě zajímavé z hlediska národnostního složení tehdejších studentů. Vedle pedagogické činnosti se Jelínek zasloužil o budování bohemistické knihovny a žil bohatým kulturním životem (vstoupil například do Francouzsko-československé asociace, kde se stýkal s Pavlem Tigridem, během svého pařížského pobytu navštívil také Jana Čepa). Jako lektor češtiny na Sorbonně strávil akademický rok 1965/1966.

PROREKTOREM BRNĚNSKÉ UNIVERZITY A DALŠÍ AKADEMICKÁ KARIÉRA AŽ DO NEDOBROVOLNÉHO ODCHODU Z FILOZOFICKÉ FAKULTY

Po návratu do Československa na brněnskou filozofickou fakultu se Milan Jelínek i nadále věnoval stylistice. Připravil zejména rukopis stylistické monografie, která měla nahradit nevyhovující *Českou stylistiku* Josefa Václava Bečky: „Bečková stylistika mi sice nabízí hodně látky a leckteré důmyslné doklady, ale postrádám v ní systém, který jsem chtěl do oboru vnést. Bylo tedy rozhodnuto: napřed dokončím popis systému objektivních stylů a pak se pokusím vyložit systematiku stylů subjektivních. Kniha by měla být uzavřena důkladným rozbořem konkurence výběrových stylistických prostředků.“ (JELÍNEK 2018, 227) Rukopis monografie se nachází ve fondu Milana Jelínka, knižního vydání se však nikdy nedočkal.¹² Stylistická problematika umožnila Jelínkovi věnovat se i nadále teoretiky literatury. Vedle rozborů individuálních stylů (např. stylu F. X. Šaldy) napsal také příspěvek pro versologickou konferenci (zvolil si téma *Uvolňování syntaktické koherence v současné české poezii*, v článku se zaměřil zejména na poezii Miroslava Holuba, Vítězslava Nezvala, Vladimíra Holana, Oldřicha Mikuláška, Jana Skácela, Františka Hrubína, Milana Kundery a Josefa Kainara). Obnovil také svou spolupráci s filologickým časopisem *Naše řeč* a periodikem *Věda a život*. Neopouštěl ani popularizační jazykovou publicistiku, a to

Obr. 4. Milan Jelínek (uprostřed) jako prorektor brněnské univerzity v roce 1968.

Fig. 4. Milan Jelínek (au centre) en tant que vice-président de l'université de Brno en 1968.

nejen časopiseckou, ale i rozhlasovou. V prosinci roku 1966 přednesl v brněnském rozhlasu pořad o jazykové kultuře.¹³

Jakmile se Milan Jelínek vrátil z Paříže, byl jmenován prorektorem brněnské univerzity pro pedagogické záležitosti. „V této funkci se podílel na obrodném procesu české politické scény na konci 60. let, ovlivňoval dění na univerzitě i mimo ni a byl tak právem velmi známou brněnskou politickou osobností.“ (KRČMOVÁ 1998, 9) Jeho prorektorské působení muselo být na počátku normalizace pochopitelně ukončeno. Brzy však opustil nejen prorektorský post, komunistickou stranu, ale i samotnou filozofickou fakultu brněnské univerzity. „Rokem 1971 tak končí jedna etapa Jelínkova života: etapa rozletu, tvůrčích úspěchů i ocenění vědeckou komunitou, etapa přímého kontaktu s lidmi a budování nikoli vlastní pozice, ale celé vysoké školy a na ní stylistiky v rámci bohemistiky, což bylo přínosem nejen pro samu školu, ale i pro vývoj české vědy vůbec.“ (KRČMOVÁ 1998, 9)

SVAZ VĚDECKÝCH PRACOVNÍKŮ

Krátkou, zato velmi důležitou epochou v životě Milana Jelínka bylo jeho působení ve Svazu vědeckých pracovníků. Prozatímní výbor Svazu vědeckých pracovníků vznikl v polovině dubna 1968. Postupně „začal registrovat předběžné přihlášky a naplánoval ustavující sjezd na podzim. Jeho předsedou byl zvolen Otto Wichterle, sekretáři Jiří Kejř a Karel Fišer.“ (ĎURČANSKÝ 2000, 161) Srpnové události roku 1968 však pozornost obrátily jiným směrem, a tak se ustavení Svazu muselo odsunout na klidnější dobu. Stanovy byly Ministerstvem vnitra ČSR schváleny až 27. ledna 1969. Ustavující sjezd se konal o měsíc později v Praze. Předsedou byl zvolen Otto Wichterle, místopředsedou Milan Jelínek. Vznikly pobočky Svazu v Brně, Olomouci, Opavě a poslěze v dalších větších městech. Úzká spolupráce byla navázána s časopisem *Doba*. Součástí organizační struktury Svazu se stalo 20 komisí, které se věnovaly různým oblastem vědeckého života (jednalo se například

Obr. 5. V roce 1971 byla Milanu Jelínkovi udělena Cena Jaroslava Heyrovského.

Fig. 5. En 1971, Milan Jelinek reçoit le Prix Jaroslav Heyrovsky.

o komise hospodářsko-finanční, publicisticko-ediční, pro organizace vědeckého dorostu, pro vědecké pracovníky bez pracovního poměru, pro otázky praktické aplikace vědeckých poznatků atd.). Jednou z nejagilnějších komisí byla komise pro společenský život, která umožňovala členům Svazu navštěvovat filmy ve Filmovém klubu, předpremiérová divadelní představení a pořádala řadu zájezdů. Z podnětu komise pro vyznamenání a ceny byla založena Cena Jaroslava Heyrovského. (ĎURČANSKÝ 2000, 165)

Svaz vědeckých pracovníků se věnoval také problematice politické perzekuce vědeckých pracovníků. Ve sbírce MZM je uložen jeden archivní karton obsahující dokumenty z Jelínkovy působnosti ve Svazu. Zahrnuje materiály Přípravného a Prozatímního výboru Svazu vědeckých pracovníků, návrhy stanov, návrh programu a dokumenty k ustavujícímu sjezdu z února roku 1969, zápisy ze schůzí a korespondenci. K nejzajímavějším materiálům patří ty, které se dotýkají problematiky politické perzekuce vědeckých pracovníků. Obsahuje například dopis adresovaný Gustávu Husákovi z 30. 9. 1970, v němž Otto Wichterle a Otakar Mikeš popisují tíživou životní situaci mnohých akademických pracovníků a žádají jej o podporu: „Stále se množí případy, kdy se vědečtí pracovníci ocitají bez zaměstnání a bez jakékoli možnosti uplatnit své vzdělání a odbornost. V části těchto případů není ani možno nalézt jiný důvod propuštění než názorové rozdíly a je opodstatněná obava, že někdy nikoli politický zájem, ale personální emoce a nevěle nebo prostě nedorozumění rozhodují o osudech lidí s nemalým vědeckým potenciálem.“¹⁴ Autentickým dokumentem přibližující osudy vědců, kteří se vzepřeli oficiálnímu politickému režimu, je popis časového sledu perzekucí, jež postihly profesora Jana Vanýska po (údajném) podpisu prohlášení *2000 slov*. Posledním bodem tohoto sledu je Vanýskovo tvrzení, že „do dnešního dne (10. června 1970) nemám právně zajištěné žádné odpovídající zaměstnání a naději na úvazek 0,3 v laboratoři, kterou jsem založil a která je svou prací známa v celém světě“. Následuje rukopisný přípisek Milana Jelínka: „K 31. 7. 1970 má být propuštěn.“¹⁵ Není divu, že se aktivity československého Svazu vědeckých pracovníků staly trnem v oku oficiálním politickým představitelům, a tak byl Svaz v únoru 1971 rozpuštěn. Ve sbírce MZM jsou uchovány i dokumenty popisující rozpuštění Svazu, včetně průběhu posledního zasedání. Poslední plaketa Ceny Jaroslava Heyrovského byla udělena symbolicky Milanu Jelínkovi, aby ji ochránil a zachoval. Přestože měl Svaz vědeckých pracovníků velmi krátkou dobu trvání, představuje důležité okamžiky ve vývoji české vědy. Podstatnou roli v něm hrál právě Milan Jelinek.

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AKADEMIE VĚD

Po nedobrovolném odchodu z filozofické fakulty našel Milan Jelínek útočiště v brněnském pracovišti Ústavu pro jazyk český, kde však mohl zastávat pouze méně významné místo odborného pracovníka. Bylo mu povoleno věnovat se popularizaci českého jazyka. Působil v jazykové poradně, pod jmény svých kolegů Oldřicha Ševčíka a Jana Balhara pokračoval v publikování jazykových koutků a zrcátek v denním tisku. Vědecká i pedagogická činnost mu byla zapovězena. Zákaz však neznamenal, že by se Milan Jelínek přestal věnovat některým oborům své předcházející vědecké činnosti (zejména stylistice a syntaxi). Některé zásadní statě vyšly pod cizími jmény (např. *O nových slovanských evropských s předložkovou funkcí vyjadřujících obecné vztahy souvislosti a odlišnosti* pod jménem Oldřicha Ševčíka), někde se skrýl pod dodatek „a kolektiv“ (například v případě pasáže o podstatných a přídavných jménech slovesných v tzv. akademické *Mluvnici češtiny* z poloviny 80. let). Zcela utajen byl Jelínkův podíl na knížce *O češtině každodenní* (1984), byť byl autorem 34 % textu a společně s Věrou Lamprechtovou redaktorem. Některé statě mohly vyjít jen jako interní tisk Ústavu pro jazyk český Akademie věd (např. rozsáhlá stať *Stylistické aspekty gramatického systému*). Některé knihy již byly nachystány k tisku, ale na poslední chvíli zadrženy a rozmetány. To je příklad publikace *Spojovací výrazy obrozenecké češtiny v odborných textech*, která vznikla důkladným přepracováním kandidátské dizertační práce Milana Jelínka. Ve sbírce MZM je uchován její strojopis včetně pokynů pro sazbu textu a jednoznačně kladných posudků práce (autory posudků jsou Alois Jedlička a František Daneš). Kniha však nikdy nevyšla.

Celé rodině Milana Jelínka – rodině se třemi dětmi – nastalo velmi těžké období. I jeho manželce Janě byl slibný vědecký postup zadržen. Jelínek se snažil svoji rodinu uživit za každou cenu, a tak hledal uplatnění i v technických oborech. Proto v bibliografii jeho prací z konce 70. a průběhu 80. let najdeme také články vyjadřující se k odborným terminologiím technickým, fyzikálním, textilním, vlnářským...¹⁶

V roce 1983 odešel Milan Jelínek do důchodu, čímž paradoxně začal ještě více rozvíjet aktivitu v dalších oblastech. Začal například budovat kartotéku českého purismu, která zahrnovala především poznání materiálové základny – „excerpci zákonů, příkazů, doporučení a jejich osudů v jazykové praxi. Sleduje i prameny českého purismu, názory lingvistických osobností od minulého století po dnešek na jazykovou správnost, pořizuje soubor puristických zásahů a jejich vývoje v jazykové i kodifikační praxi následujících desetiletí.“ (KRČMOVÁ 1998, 11) Tato rozsáhlá materiálová základna, která je sama o sobě „jedinečným obrazem českého myšlení o jazyce a jazykové kultuře“ (KRČMOVÁ 1998, 11) je rovněž uložena ve sbírce MZM.

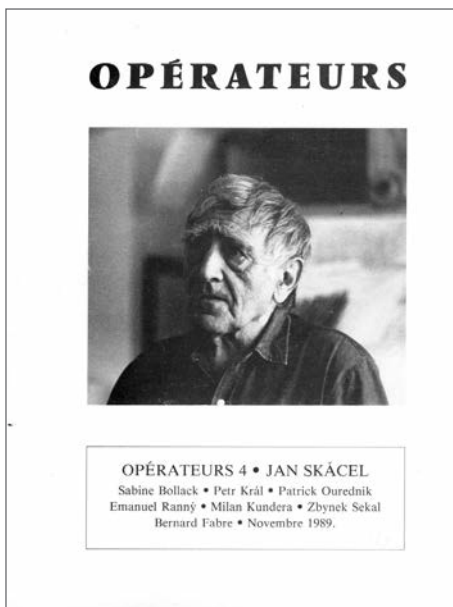
Po odchodu do důchodu se Milan Jelínek společně se svojí ženou Janou věnoval také činnosti politické, organizační a vydavatelské. Přípravovali samizdatové publikace (celkem z jejich dílny vyšlo asi 120 knižních textů a 110 čísel různých ineditních časopisů).¹⁷ Účastnil se rovněž ilegální politické činnosti. V roce 1988 spoluzaložil Masarykovu společnost, podílel se na vzniku Hnutí za občanskou svobodu či Kruhu nezávislé inteligence. Tato ilegální politická činnost přirozeně vyústila po listopadu 1989 v činnost oficiální – stal se jedním ze zakladatelů brněnského Občanského fóra, ve všech dalších oblastech politického života pokračoval veřejně i nadále. K této neakademické porevoluční působnosti Milana Jelínka se v jeho fondu vztahuje jeden archivní karton zahrnující dokumenty z činnosti v Kruhu nezávislé inteligence, Hnutí za občanskou svobodu, Obrodě, Klubu sociálních demokratů Občanského fóra a Československé sociální demokracie, Masarykově společnosti, Komisi pro studium české a československé státnosti, Česko-slovenském výboru atd. Jedná se o dokumenty od roku 1989 do cca poloviny 90. let.

BYTOVÉ SEMINÁŘE FRANCOUZSKÝCH FILOZOFŮ

Samostatnou kapitolou společné činnosti manželů Jelínkových byla organizace tajných přednášek francouzských filozofů. U vzniku brněnských bytových seminářů stáli v roce

1980 Zdeněk Vašíček a Alena Hromádková. Ti, povzbuzeni fungováním pražských vzdělávacích akcí, pozvali do Brna britského filozofa Rogera Scrutona. Jeho přednáška proběhla v dubnu 1981 a dnes bývá považována za počátek spolupráce britské Jan Hus Educational Foundation s brněnskými disidentskými kruhy (zvláště s Jiřím Müllerem, který se stal organizátorem brněnských bytových seminářů a celkově neoficiálního kulturního života). Semináře orientované na britské přednášející se konaly v bytě manželů Oslzlých, u manželů Jelínkových našli později azyl francouzští učenci. V říjnu roku 1985 přivedl k manželům Jelínkovým Jiří Müller dva francouzské hosty, redaktory filozofického časopisu *L'Esprit* – Oliviera Mongina a Jean-Claude Eslina. Ani jeden z nich tehdy nepřednášel, ale podíleli se na organizaci prvního francouzského semináře v Brně, na němž v květnu 1986 přednášel Jean-Michel Besnier, tématem jeho přednášky byla teorie jazyka v pojetí Rolanda Barthesse. (DAY 1999, 155) Překlad Besnierovy přednášky s názvem *Jazyk a moc* Jelínkovi posléze vydali ve své samizdatové edici. Následovaly pravidelné přednášky dalších celkem 32 francouzských humanitních vědců. (JELÍNEK, M. 1994, 130) Jejich vzájemným pojitkem byla výrazně levicová politická orientace. Z jednotlivých návštěv se zachoval většinou text přednášky a vlastní report z cesty, kterým každý přednášející musel svoji cestu doložit. Tyto reporty detailně popisují cestu do Brna a průběh přednášek, jsou tedy opět autentickým svědectvím brněnského neoficiálního intelektuálního světa. Zajímavou součástí fondu jsou také kopie diáře Nathalie Roussarie, sekretářky pařížské Association Jan Hus. V něm si poznačovala, s kým se má ten který přednášející v Brně setkat a jaké materiály (knihy, videokazety¹⁸, peníze) má předat. Někteří přednášející přijížděli do Brna opakovaně, s některými manželé Jelínkovi uzavřeli celoživotní přátelství. Jejich blízkým přítelem se stal například básník Bernard Fabre, který do Brna přijel celkem třikrát. Při své druhé brněnské cestě se seznámil s básníkem Janem Skácelem. Po jeho smrti mu věnoval celé číslo svého časopisu *Opérateurs*, které přineslo francouzské překlady Skácelových básní a článků jemu věnovaných. Napsal také dramaticky strukturovanou báseň *Requiem sur la mort de Jan Skácel*.¹⁹

Samotná komunikace mezi Paříží a Brnem se uskutečňovala prostřednictvím pohlednic, na kterých bylo uvedeno zašifrované datum příjezdu přednášejícího (byl uplatňován

Obr. 6. Listopadové číslo svého časopisu *Opérateurs* věnoval Bernard Fabre brněnskému básníkovi Janu Skácelovi.

Fig. 6. Le numéro de novembre de la revue *Opérateurs* a été consacré par Bernard Fabre au poète brnois Jan Skácel.

princip „týden + 1“, což znamenalo, že přednášející přijel vždy o týden dříve, než bylo v pohlednici uvedeno). Většina přednášejících přilétala do Vídně a odtud pokračovali autobusem do Brna. Semináře se většinou účastnilo kolem dvaceti posluchačů. Pro případné zdůvodnění návštěvy přednášejícího muselo být připravené vysvětlení, v případě Jelínkových následující: „Milan Jelínek se s příslušným profesorem či profesorkou seznámil v šedesátých letech během svého lektorského působení na Sorbonně a využil příležitosti jeho či její návštěvy, aby se s přáteli podělil o novinky z francouzské filozofie.“ (DAY 1999, 156) Na neoficiální přednášky francouzských filozofů po listopadu 1989 navázala Francouzská letní univerzita Vzdělávací nadace Jana Husa, která se dodnes pravidelně uskutečňuje ve Francii, České a Slovenské republice.

REKTOREM MASARYKOVY UNIVERZITY

Po listopadu 1989 se Milan Jelínek mohl opět vrátit na univerzitu. A to nejen jako pedagog na filozofické fakultě (přednášel zejména stylistiku a dějiny české jazykové kultury), ale dostalo se mu pocty nejvyšší – byl zvolen rektorem Masarykovy univerzity. Byl v této funkci setrval pouze dva roky, než na vlastní žádost ze zdravotních důvodů odešel, zasloužil se o zásadní změny, na nichž stává univerzita ještě dnes. „Milan Jelínek obnovuje v souladu s tím, na co se dlouhodobě koncepčně chystal, demokratické a občanské fungování celé instituce, zavádí základní prvky transparentnosti například v přijímacím řízení. Rektor Jelínek se osobně, vahou svého morálního přesvědčení a autority zasazuje za to, aby lidé,

Obr. 7. Milan Jelínek byl za zásluhy v oblasti vzdělání, vědy a kultury oceněn v roce 1993 francouzským řádem Commandeur dans l'Ordre des Palmes académique.

Fig. 7. En 1993, Milan Jelínek a été promu Commandeur dans l'Ordre des Palmes académiques pour ses mérites dans le domaine de l'enseignement, de la science et de la culture.

kteří se nejhůře zaprodali s komunistickou mocí, univerzitu opustili nebo alespoň nepokračovali na svých postech. Souběžně s tím podniká řadu kroků v mezinárodním měřítku, které upevňují mezinárodní i společenské postavení v té době v celoevropském pohledu ještě relativně malé brněnské vysoké školy.“ (ZLATUŠKA 2014) Mezi jeho zásadní rektorské počiny patřilo například zřízení Mezinárodního politologického ústavu (červenec 1990), založení a spuštění Univerzity třetího věku (listopad 1990), zřízení dvou fakult Masarykovy univerzity detašovaných v Opavě a v Karviné, z nichž v roce 1991 vznikla samostatná Slezská univerzita. Spoluzaložil Klub rektorů českých a slovenských vysokých škol a stal se jeho prvním předsedou. Po jeho odchodu do důchodu Klub rektorů pokračoval a pokračuje ve své činnosti až do dnešních dnů pod názvem Česká konference rektorů.

Svobodná doba konečně Jelínkovi přinesla také zasloužená ocenění. Z řady medailí, plaket a vyznamenání (jež jsou uloženy ve sbírce MZM) můžeme zmínit tři nejvýznamnější – medaili Masarykovy univerzity, pamětní medaili Slezské univerzity v Opavě či francouzský titul *Commandeur dans l'Ordre des Palmes académiques*. Mohl také začít znovu svobodně publikovat, a tak vycházejí doma i v zahraničí jeho studie, významně se podílel na kolektivních dílech (zpracoval například kapitolu o stylistice pro *Příruční mluvnici češtiny*, podílel se na heslech kolektivního *Encyklopedického slovníku češtiny*, autorsky a redaktorsky se podílel rovněž na knize *Argumentace a umění komunikovat*). I v době svobody se věnoval psaní jazykových koutků – Jazykových zákampí – pro *Lidové noviny*. Přes pokročilý věk zůstával stále činný a pečlivý. Ve stejném duchu pečlivosti, smyslu pro zachycení detailu pracoval také v podstatě až do své smrti, která nastala 30. ledna 2014, na svých pamětech – knize s názvem *Memoáry (1942–1971)*. *Od okupace do okupace*, kterou v současných dnech vydává Moravské zemské muzeum.

ZÁVĚR

Milan Jelínek překračoval svou činností vědeckou i organizační pevně stanovené hranice. Již v době totálního nasazení nechápal svoje postavení jako pouhé naplňování přidělené pracovní činnosti, ale jako příležitost k sebevzdělávání. Jako možnost vytěžit z daných povinností něco navíc – v tomto případě jazykové znalosti. Později, v době univerzitního působení překračoval hranice tuzemské jazykovědy svou vědeckou prací, zejména v oblasti stylistiky. Právem je této bohemistické disciplíně věnována velká část Jelínkova fondu uloženého ve sbírce MZM. Ze struktury poznámek, přednášek i publikovaných článků je patrný nový, tradiční hranice přesahující přístup k této problematice. Milan Jelínek vycházel nejprve z obecných definic stylů, posléze svou pozornost obracel k jednotlivým funkčním stylům a ve strukturalistickém duchu je pojímal novým způsobem: „V návaznosti na myšlenky funkční stylistiky Pražské školy chápe přitom styl jako záležitost parolovou, rozšiřuje však značně repertoár funkčních stylů jazyka a tím posunuje tradiční teoretická východiška na novou úroveň. Jde tak o novou koncepci stylu a stylistiky, která je významným příspěvkem české lingvistiky.“ (KRČMOVÁ 1998, 14) Zároveň dokázal překračovat hranice teoretického vědeckého bádání, a to zejména systematickým budováním monumentální kartotéky českého purismu. Také v této oblasti se dokázal pohybovat suverénně a fenomén jazykového purismu zhodnotit nejen teoreticky, ale i prakticky jej předat čtenáři. Svědčí o tom množství publikovaných článků s touto tematikou.²⁰ Obrácením své pozornosti ke čtenáři a k širšímu publiku překonal Milan Jelínek hranice úzce zaměřené vědecké práce. Svoji popularizační činností dokázal vystoupit z vědeckého kruhu a odborné poznatky předat jednoduchou a přitom smysluplnou formou běžnému čtenáři jazykových koutků v denním tisku. Nenásilně tak pěstoval jazykové citění i mezi lingvistickými laiky. V době politické nesvobody překračoval hranice oficiálních povolení nebo naopak zákazů organizováním tajných bytových seminářů. Posluchačům přednášek z úst francouzských filozofů tak zprostředkovával informace, které by se k nim oficiální cestou nikdy nedostaly. A v době politické svobody překračoval skutečné hranice svým působením ve funkci rektora Masaryko-

vy univerzity. Právě jeho zásluhou se univerzita stala mezinárodně uznávanou a navázala kontakty s mnoha dalšími zahraničními vysokými školami. Mohlo by se na první pohled zdát, že práce Milana Jelínka byla poněkud suchopárná, zaměřená jen na akademickou sféru. Ale svým překračováním hranic, ať již pomyslných nebo těch skutečných, působí celé jeho dílo jako živý, dynamický celek inspirativní i pro další generace. Bohatý fond uložený v podsírcce CKD MZM je toho přímým důkazem.

LITERATURA

- DAY, B. 1999: *Sametová filozofové*. Doplněk, Brno.
- ĎURČANSKÝ, M. 2001: Český svaz vědeckých pracovníků. In: P. Svobodný – B. Zilynská (edd.): *Česká věda a pražské jaro (1963–1970). Sborník z konference. [Praha, 22.–23. listopadu 2000]*, 159–165. Karolinum, Praha.
- JELÍNEK, M. 1995: Brněnské samizdaty a filozofické semináře. In: F. Kautman (red.): *Česká nezávislá literatura po pěti letech v referátech. Konference uspořádána ve dnech 17. a 18. listopadu 1994 Obcí spisovatelů, Centrem Franze Kafky a Nadací H. Bölla v Praze (sborník referátů, diskusních příspěvků a tiskových ohlasů)*, 130–133. Primus, Praha.
- JELÍNEK, M. 2018: *Memoáry 1942–1971. Od okupace do okupace*. Moravské zemské muzeum, Brno.
- KARLÍK, P. – NEKULA, M. – RUSÍNOVÁ, Z. 1996: *Příruční mluvnice češtiny*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha.
- KRČMOVÁ, M. 1998: Milan Jelínek – člověk a jeho osud. In: P. Karlík – M. Krčmová (edd.): *Jazyk a kultura vyjadřování. Milanu Jelínkovi k pětasedmdesátinám, 7–14*. Masarykova univerzita v Brně, Brno.
- KŘÍSTEK, M. 2003: K životnímu jubileu prof. Milana Jelínka (nar. 22. 6. 1923). *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, A 51, 2003, 249–255.
- ZLATUŠKA, J. 2014: Úmrtí patrona nadace prof. Milana Jelínka. Proslov prof. RNDr. Jiřího Zlatušky, CSc. *Vzdělávající nadace Jana Husa*. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: http://www.vnjh.cz/fileadmin/user_upload/Dokumenty/Dokumenty_ke_stazeni/K_Milanovi_Jelinkovi.pdf.

ARCHIVNÍ PRAMENY

Moravské zemské muzeum, Centrum kulturně-politických dějin 20. století, Fond Milana Jelínka.

Resumé

L'étude Milan Jelínek et son fonds dans la collection du Musée de Moravie présente les moments cruciaux de la vie et du travail scientifique de ce linguiste brnois, elle est basée sur les documents authentiques de la collection du Centre de l'histoire politico-culturelle du vingtième siècle du Musée de Moravie.

Cette étude explique la formation de la personnalité de Milan Jelínek par son expérience du Service du Travail Obligatoire dans l'usine de moteurs d'avion Flugmotorwerke à Wiener Neudorf (en 1942), par le travail pour la deuxième résistance et l'emprisonnement à la Résidence universitaire Kounic à Brno et à Wrocław qui en découla entre 1944 et 1945.

Le chapitre suivant décrit les études universitaires de la langue tchèque et son expérience d'enseignement à l'université de Greifswald (1961–1962) et à la Sorbonne (1965–1966). Il est suivi par le traité concernant son action en tant que vice-président et doyen de l'Université Jan Evangelista Purkyně à Brno et son activité pédagogique à la faculté de lettres jusqu'à son départ forcé en 1971. Il a trouvé refuge à l'antenne brnoise de l'Institut pour la langue tchèque de l'Académie des sciences où il travailla au centre de consultation linguistique et écrivit des articles vulgarisateurs sur la langue tchèque pour des revues diverses. Une attention particulière est aussi consacrée à son action au sein de l'Union des travailleurs scientifiques entre 1968 et 1971. Un chapitre séparé décrit les activités officielles des époux Jana et Milan Jelínek au cours de la deuxième moitié des années 1980 et plus particulièrement les activités d'autoédition et d'organisation de séminaires clandestins avec participation de philosophes français. L'étude n'oublie pas ses fonctions officielles après novembre 1989, notamment le poste de président de l'Université Masaryk à Brno. Le fond Milan Jelínek est parmi les plus vastes au sein de la collection du Centre de l'histoire politico-culturelle du vingtième siècle du Musée de Moravie, il contient 40 cartons d'archive et une bibliothèque étendue. Il n'est pas encore clos, il est continuellement complété par de nouvelles acquisitions.

POZNÁMKY

- 1 Nabídku odmítl po konzultaci s Konstantinem Hladkým, podle kterého by přijetí nabídky znamenalo kolaboraci s fašistickým režimem. (JELÍNEK 2018, 7)
- 2 Citace z deníku Milana Jelínka z roku 1944 uložené ve sbírce MZM.
- 3 Citace z poznámek Milana Jelínka, které si zapsal na okraj divadelního programu hry *Vesnice žen*. Uloženo ve sbírce MZM.
- 4 Nakladatelství Svoboda-Rovnost vzniklo roku 1950 a bylo zaměřeno na vydávání marxistické literatury, zejména překladů z ruštiny. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity dostala ještě téhož roku příkaz uvolnit několik odborníků ze společenskovědních oborů (a zároveň členů KSČ) pro práci v tomto nakladatelství. Jedním z nich byl také Milan Jelínek.
- 5 Je rovněž zajímavé sledovat, jak volba (a je nutné zdůraznit, i s ohledem na citaci z prvního článku Jazykového okénka, že se jednalo o volbu čtenářů daných periodik) problematiky jazykových výrazů odráží historické události dané doby. Tak se Milan Jelínek na konci 50. let věnuje zejména jazykovým výrazům a větným spojením jako např. *Plynoslužba*, *Uděluji pochvalu Četaři Bednář Jaroslavovi*, v roce 1968 nesou články názvy např. *O zabukismu*, *Nové podivné slovo Odezdikezdismus*, zatímco na konci 80. let se v ineditních *Lidových novinách* věnuje výrazům jako např. *Pozvatelé*, *Kádrovák*, *Lidové milice* či *Partaj*, věnuje se různým názvům pro policisty atd.). Po roce 1989 se opět objevují témata odpovídající dané době, prvním článkem v roce 1990 byl článek o dialogu a diskusi, následovaly články, které pojednávaly o výrazech jako např. příhraničí, disident, plakát, platforma nebo neoptimálnější řešení. Nechybí samozřejmě ani články týkající se psaní velkých písmen v názvech typu Česká a Slovenská Federativní Republika či Česko-Slovensko. Na konci 90. let se věnuje především přilivů cizích slov anglického původu a jejich pravopisu (*S imidžem i imidži*, *Sou sem show tam*).
- 6 Citace ze strojopisného článku Milana Jelínka, jenž se nachází v podsбірce CKD MZM.
- 7 V předcházejícím akademickém roce vyučoval na greifswaldské univerzitě Dušan Jeřábek, s nímž pojily Milana Jelínka dobré pracovní vztahy. Podíleli se spolu na vydávání kritických edic literárních děl, například *Povídka* Vítězslava Háška. Není proto divu, že Dušan Jeřábek Milana Jelínka do Greifswaldu na své místo doporučil.
- 8 Rukopisy literárních přednášek z lektorského působení na univerzitě v Greifswaldu jsou uloženy ve fondu Milana Jelínka.
- 9 Zajímavostí je článek s názvem *Tzv. subjektivní styly a jejich zobrazování v uměleckých textech*, který se ve strojopisu zachoval s uvedením skutečného autora článku, tedy Milana Jelínka, kdežto v separátu z *Literárněvědných studií* z roku 1972 musel být Jelínek skryt pod jménem své manželky Jany Jelínkové.
- 10 Milan Jelínek byl velmi pečlivým vědcem a pedagogem. Se stejnou pečlivostí vykonával také tento děkanský dohled nad konáním výuky a odborným růstem akademických pracovníků. Není tedy divu, že mu přinesl mnoho kritických hlasů a nepřátelských postojů. Zasloužil se jim však o vzestup odborné prestiže fakulty v této době.
- 11 Mezi jeho neznámější díla patří monografie s názvem *Mácha et la renaissance nationale en Bohême*. Kniha i s osobním věnováním Henri Granjarda Milanu Jelínkovi je uložena ve sbírce MZM.
- 12 Samostatnou kapitolu věnující se výhradně stylistice otisknul Milan Jelínek až v roce 1995 v *Příruční mluvnici češtiny*.
- 13 Další rozhlasové pořady přednesl Milan Jelínek v 90. letech.
- 14 Citace z dopisu adresovaného prvním tajemníku ÚV KSČ dr. Gustávu Husákoví dne 30. 9. 1970, jenž se nachází ve fondu Milana Jelínka.
- 15 Citace z archivního dokumentu *Časový sled účasti prof. Dr. Jana Vanýska na „2000 slovech“*, jenž se nachází ve fondu Milana Jelínka.
- 16 Pro zajímavost můžeme zmínit např. články *Kultura fyzikálního textu*, *O českém textilním názvosloví se zvláštním zaměřením k terminologii „netkaných textilií“* nebo *O novém terminologickém využití slova rouno a jeho odvození*.
- 17 Dnes je samizdatová dílna manželů Jelínkových ve správě Jiřího Gruntoráda v knihovně Libri prohibiti.
- 18 Soubor videokazet posílaných manželům Jelínkovým do Brna je také součástí fondu Milana Jelínka.
- 19 Bernard Fabre zapisoval básně do notových osnov. Šlo tak o hudební básně, které byly určeny výslovně k hlasité, dramatické recitaci.
- 20 Zmínit můžeme například *Český jazykový purismus z hlediska funkční teorie spisovného jazyka*, který Milan Jelínek publikoval pod jménem Oldřich Ševčík v roce 1974 ve *Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity*, nebo články z roku 1985 z časopisu *Universitas – Cizí výpůjčky a čistota jazyka* či *Evropeismy versus svébytnost jazyka*. Ve fondu Milana Jelínka ve sbírce MZM je uloženo množství dalších rukopisů i otištěných článků z pozdějších let.